

Початкова освіта

УДК 37.091.313:[373.3.011.3-052:316.47]

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17968400>

**Організаційні та дидактичні умови педагогічного супроводу
міжособистісної взаємодії учнів 3-4 класів у
проектній діяльності**

Доля Катерина Олексіївна

аспірантка, Київський столичний університет імені Бориса
Грінченка, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053, Україна

k.necheporenko.asp@kubg.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0002-4497-861X>

Прийнято: 02.12.2025 | Опубліковано: 17.12.2025

Анотація: Мета.** Метою статті є теоретичне обґрунтування та практичне визначення організаційних і дидактичних умов педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії учнів 3–4 класів у контексті проектної діяльності, що розглядається як ефективний інструмент розвитку соціальної компетентності та особистісного становлення дітей молодшого шкільного віку. **Методи.** Для досягнення поставленої мети застосовано комплекс методів наукового аналізу: порівняльно-історичний метод для виявлення еволюції підходів до педагогічного супроводу; структурно-функціональний аналіз для визначення ролі організаційних і дидактичних умов як системних чинників забезпечення продуктивної взаємодії; контент-аналіз для узагальнення сучасних наукових підходів до проектної діяльності в початковій школі; педагогічне спостереження та узагальнення практичного досвіду для окреслення ефективних форм і методів організації навчального середовища. **Результати.

У статті конкретизовано зміст організаційних та дидактичних умов, що формують підґрунтя успішної міжособистісної взаємодії молодших школярів під час виконання проєктів. Обґрунтовано їхню значущість для розвитку культури комунікації, уміння співпрацювати, приймати відповідальні рішення та досягати спільних результатів. Розкрито інтегративний потенціал освітніх галузей, який забезпечує багатоаспектність проєктної діяльності: мовно-літературної (створення художніх текстів, медіапродуктів, театралізацій для розвитку комунікативної компетентності); математичної (моделювання, вимірювання, опрацювання числових даних з метою формування логіко-математичного мислення); природничої (експериментальна діяльність, спостереження та класифікація об'єктів як основа для розвитку пізнавальної активності); суспільно-гуманітарної (вивчення традицій локальних спільнот, виконання мінідосліджень соціокультурного спрямування); мистецької (створення візуальних, музичних та театральних продуктів); технологічної (конструювання та виготовлення технічних моделей); фізкультурної (участь у командних рухливих іграх та спортивних ініціативах). Визначено, що врахування вікових та психологічних особливостей учнів, а також створення соціально безпечного, мотиваційно збагаченого освітнього середовища є базовою передумовою формування позитивних моделей взаємодії. **Висновки.** Результати дослідження підтверджують, що науково обґрунтовані організаційні та дидактичні умови істотно підвищують ефективність проєктної діяльності й сприяють розвитку соціальної, комунікативної та емоційно-ціннісної компетентностей учнів 3–4 класів. Забезпечення системного педагогічного супроводу дозволяє формувати культуру партнерської взаємодії, підтримує розвиток ініціативності та креативності, а також створює передумови для становлення гармонійної особистості в умовах сучасної початкової школи.

Ключові слова: педагогічний супровід, міжособистісна взаємодія, дидактичні умови, організаційні умови, проектна діяльність, соціальна компетентність.

Didactic conditions of pedagogical support for interpersonal interaction of 3rd–4th grade students in project-based learning

Dolya Kateryna Oleksiivna

Postgraduate Student, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

18/2 Bulvarno-Kudriavska Street, Kyiv, 04053, Ukraine

k.necheporenko.asp@kubg.edu.ua

<https://orcid.org/0009-0002-4497-861X>

***Abstract: Purpose.** The purpose of the article is to provide a theoretical justification and practical identification of organizational and didactic conditions for the pedagogical support of interpersonal interaction among 3rd–4th grade students in the context of project-based learning, which is considered an effective tool for developing social competence and fostering the personal growth of children in primary school. **Methods.** To achieve this purpose, a set of scientific methods was applied, including a comparative-historical method to identify the evolution of approaches to pedagogical support; structural-functional analysis to determine the role of organizational and didactic conditions as systemic factors ensuring productive interaction; content analysis to generalize contemporary scientific perspectives on project-based learning in primary education; as well as pedagogical observation and synthesis of practical experience to outline effective forms and methods for organizing a supportive learning environment. **Results.** The article specifies the content of organizational and didactic conditions that constitute the foundation for successful interpersonal interaction among young learners during project-based activities. Their significance for the development of communication culture, cooperation skills,*

*responsible decision-making, and achieving collective outcomes is substantiated. The integrative potential of various educational domains is revealed, demonstrating the multidimensional nature of project-based learning: language and literature (creation of stories, media products, and theatrical performances to foster communicative competence); mathematics (modelling, measurement, and data analysis to develop logical and mathematical thinking); natural sciences (experimental activities, observation, and classification as components of cognitive development); social and humanitarian studies (exploration of cultural traditions and implementation of community-based research tasks); arts (visual, musical, and theatrical creative work); technology (design and construction of simple technical models); physical education (participation in team games and sport-based projects that enhance teamwork and health-oriented competence). It is established that consideration of age-related and psychological characteristics, along with the creation of a socially safe and motivational educational environment, is essential for forming positive patterns of interaction. **Conclusions.** The findings confirm that scientifically grounded organizational and didactic conditions significantly increase the effectiveness of project-based learning and promote the development of social, communicative, and emotional-value competencies in 3rd–4th grade students. Ensuring systematic pedagogical support enables the formation of a culture of partnership interaction, fosters initiative and creativity, and creates conditions for the development of a harmonious personality within the contemporary primary school environment.*

Keywords: *pedagogical support, interpersonal interaction, didactic conditions, organizational conditions, project-based learning, social competence.*

Постановка проблеми. У сучасному освітньому просторі дедалі більшої актуальності набуває концепт підготовки дитини молодшого шкільного віку до життя, що актуалізує проблему формування ключових компетентностей здобувачів освіти, зокрема так званих «м'яких навичок» (soft skills), що

включають здатність до комунікації, співпраці, критичного мислення та вирішення проблем. У цьому контексті важливе місце посідає формування ціннісної міжособистісної взаємодії учнів/учениць у проєктній діяльності, оскільки саме в початковій школі закладаються основи соціалізації, формуються навички конструктивної взаємодії, вміння працювати в команді, домовлятися, брати відповідальність за спільний результат. В умовах становлення Нової української школи проєктна діяльність розглядається не лише як засіб навчання, а й як дієвий інструмент розвитку життєвого досвіду та становлення особистості. Саме тому вивчення дидактичних та організаційних умов педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії учнів 3–4 класів у процесі проєктної діяльності є своєчасним і важливим, оскільки в цьому віці формуються базові цінності, етичні навички.

Педагогічний супровід передбачає активну консультативно-підтримуючу участь учителя на всіх етапах проєкту – від постановки завдань до оцінки результатів, підтримку ініціативи учнів, розвиток їхніх комунікативних, креативних та дослідницьких навичок. У процесі проєктної діяльності формуються норми та правила особистісно ціннісної взаємодії учнів /учениць.

Початковий етап педагогічного супроводу полягає у створенні умов, що стимулюють активну взаємодію між учнями та забезпечують можливість колективного вирішення проблем. Учитель виконує роль фасилітатора, коуча, який спрямовує учнів, мотивує їх і підтримує процес навчання. Осердям педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії здобувачів початкової освіти є знання про особливості індивідуального та особистісного їхнього розвитку у сув'язі з інтегрованим підходом, що дозволяє інтегрувати знання з різних галузей, розвиваючи їхнє мислення та здатність застосовувати набуті знання у різних життєвих ситуаціях. Зважаючи на те, що в проєктній діяльності активно використовують метод рефлексії, учні/учениці розвивають свої навички

самооцінки, готовності до позитивного прийняття думок і дій інших, вибудовування компромісу в спірних питаннях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ступінь дослідженості, окресленої в статті наукової проблеми, свідчить про наявність у науковому середовищі значного інтересу до питань організації проєктної діяльності в закладах загальної середньої освіти. Зокрема, у працях українських і закордонних дослідників розглядаються методологічні засади проєктного навчання (С. Харченко, А. Мудрик), ціннісні аспекти педагогічного супроводу (Г.Іванюк), а також аспекти соціально-комунікативного розвитку дітей молодшого шкільного віку (І. Бех). Вагомий внесок у вивчення педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії учнів у проєктній діяльності зробили різних років відомі зарубіжні дослідники, а саме: Брунер, який розвинув ідею навчання як процесу відкриття та участі учнів; Р.Джонсон – сформулював принципи кооперативного навчання, які сприяють розвитку командної роботи; а також Б. Хопкінс, який досліджував роль позитивної психології та емоційного інтелекту у формуванні міжособистісних стосунків в освітньому середовищі закладу освіти.

Сучасний науковий дискурс у галузі початкової освіти охоплює досить широке коло досліджень, спрямованих на осмислення педагогічних, психологічних і дидактичних засад міжособистісної взаємодії учнів у процесі проєктної діяльності. Проєктну діяльність як дієвий інструмент формування ключових компетентностей учнів сучасної української школи ґрунтовно проаналізовано у дослідженні Кащенко І. М. [14]. Авторка акцентує увагу на діяльнісному характері навчальних проєктів, що створює умови для активної міжособистісної взаємодії учнів, розвитку відповідальності, ініціативності та здатності працювати в команді. Такі положення є методологічно значущими для обґрунтування педагогічного супроводу взаємодії молодших школярів у проєктній діяльності.

Міжособистісна взаємодія у системі «учитель – учень» як чинник особистісного та пізнавального розвитку школяра стала предметом дослідження Мар'яненко Л. В. [19]. Авторка обґрунтовує значущість підтримувальної, партнерської позиції педагога, що забезпечує позитивний психологічний клімат у класі та сприяє формуванню конструктивних моделей взаємодії учнів у спільній, зокрема проєктній, діяльності.

Проблему впровадження діяльнісного підходу в початковій школі через інтеграцію проєктної діяльності в освітній процес висвітлено у праці Гончар О. І. [8]. Доведено, що проєктна діяльність сприяє формуванню суб'єктної позиції учнів, активізації їхньої пізнавальної та соціальної активності, а також створює сприятливі дидактичні умови для розвитку співпраці й комунікації між учасниками освітнього процесу.

Ціннісні засади психолого-педагогічного супроводу як цілісної системи підтримки розвитку суб'єктів освіти розкрито у наукових розвідках Іванюк Г. І. [13]. У роботі наголошено на ролі партнерської взаємодії, емпатії та рефлексії у діяльності педагога, що має принципове значення для розуміння сутності педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії учнів початкової школи.

Практичні аспекти формування соціальної компетентності молодших школярів у процесі навчальної діяльності висвітлено у публікації Гончарової О. [10]. Зосереджено увагу на створенні педагогічних умов, які стимулюють співпрацю, відповідальність і позитивну комунікацію між учнями, що безпосередньо співвідноситься з організаційними та дидактичними умовами педагогічного супроводу в проєктному навчанні.

Питання розвитку комунікативної компетентності учнів початкових класів у контексті Нової української школи розглянуто у дослідженні Чоса С. [27]. Обґрунтовано ефективність інтерактивних, ігрових та творчих форм роботи як важливих дидактичних засобів активізації міжособистісної взаємодії учнів і формування навичок співпраці у спільній діяльності.

Значення психологічної компетентності педагога для забезпечення ефективної міжособистісної взаємодії в освітньому середовищі проаналізовано у роботі Міхєєвої Л. та ін. [20]. Доведено, що здатність учителя до емоційної підтримки, саморегуляції та конструктивної комунікації створює сприятливі умови для педагогічного супроводу взаємодії учнів, зокрема під час організації групової та проєктної діяльності.

Педагогічні умови формування соціальної компетентності учнів початкової школи засобами проєктних технологій обґрунтовано у дослідженні Сударик О. С. [23]. Авторка підкреслює, що проєктна діяльність за умови цілеспрямованого педагогічного супроводу сприяє розвитку навичок співпраці, відповідальності та конструктивної міжособистісної взаємодії молодших школярів.

Проблематику групової взаємодії та кооперативних форм навчання у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів розкрито у праці Васька О. О. та ін. [7]. У роботі акцентовано увагу на фасилітаційній ролі педагога та використанні ефективних моделей групової роботи, що має методологічне значення для осмислення організаційних засад педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії учнів у проєктній діяльності.

Формування «Я»-концепції майбутнього вчителя початкової школи в контексті міжособистісної взаємодії стало предметом дослідження Дубасенюка О. та ін. [12]. У статті підкреслено роль рефлексії, партнерського спілкування та позитивного соціального досвіду як чинників становлення здатності педагога забезпечувати ефективний педагогічний супровід взаємодії учнів у навчальній і проєктній діяльності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, попри наявність численних досліджень, недостатньо обґрунтовані та висвітлені дидактичні умови ефективного педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії учнів 3–4 класів у проєктній діяльності. У науковому та освітньому

просторі бракує обґрунтованих умов, насамперед дидактичних та організаційних щодо міжособистісної взаємодії учнів/учениць початкової школи.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). *Мета статті:* висвітлення дидактичних та організаційних умов педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії учнів 3-4 класів у проєктній діяльності, що дозволить підвищити ефективність освітнього процесу, сприятиме налагодженню гармонійної комунікації особистості учня\учениці в освітньому процесі початкової школи.

Завдання статті:

1) уточнити зміст понять «педагогічний супровід», «міжособистісна взаємодія», «дидактичні» та «організаційні умови» у контексті проєктної діяльності учнів 3–4 класів;

2) обґрунтувати дидактичні умови педагогічного супроводу взаємодії учнів у проєктах;

3) визначити організаційні умови ефективної групової роботи (планування, розподіл ролей, ресурси, взаємодія з батьками);

4) окреслити інтегративні можливості освітніх галузей у проєктній діяльності як чинник розвитку комунікації та співпраці;

5) узагальнити вимоги до безпечного й мотиваційного середовища з урахуванням вікових особливостей учнів та сформулювати практичні орієнтири педагогічного супроводу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до проблематики статті, важливо уточнити провідні поняття, а саме: дидактичні умови, організаційні умови, педагогічний супровід, міжособистісна взаємодія в контексті вікових особливостей учнів/учениць 3–4 класів. У Філософському словнику (за ред. В. Шинкарук, 2002) поняття «дидактичні умови» подано, як складова науково обґрунтованого й цілеспрямованого освітнього процесу [24, с.126]. Згідно з визначенням, поданим у Педагогічному словнику (за редакцією

С. Гончаренка, 2011) дидактичні умови розглядаються як сукупність спеціально створених обставин, які забезпечують ефективність навчального процесу, сприяють досягненню поставлених дидактичних цілей і реалізації змісту навчання [5, с.345]. У руслі проблематики статті, ми погоджуємося з думкою А. Мудрик про те, що дидактичні умови визначають характер взаємодії між учасниками освітнього процесу та впливають на динаміку засвоєння знань, формування вмінь та навичок, а також розвиток особистості учня [17, с.56]. Дидактичні умови забезпечують доцільну організацію освітнього середовища, відповідно до вікових, пізнавально-навчальних та психологічних особливостей учнів/учениць та ефективну міжособистісну взаємодію між ними. Ми погоджуємося з думкою Т. Василюшиної про те, що дидактичні умови є системоутворювальним компонентом освітнього процесу, без якого неможливе цілеспрямоване формування навчального середовища, орієнтованого на досягнення високих результатів, зокрема у проєктній діяльності, що потребує тісної міжособистісної взаємодії, співпраці та педагогічної підтримки [6, с.70].

Дидактичні умови – це сукупність педагогічних методів, форм і стратегій, що сприяють ефективності навчання, розвитку пізнавальної активності та формуванню практичних навичок учнів. Вони передбачають адаптацію методик до рівня та інтересів учнів, використання інтерактивних і інноваційних підходів, диференціацію та активне залучення до практичної діяльності. Оптимальна взаємодія організаційних і дидактичних умов створює сприятливе середовище для розвитку когнітивних, соціальних і творчих здібностей учнів.

Дидактичні умови безпосередньо стосуються навчальних технологій, методів викладання та організації навчальної діяльності, спрямовані на підвищення результативності освіти. Доцільно уточнити, що дидактичні умови забезпечують методичну, технологічну та змістову реалізацію освітніх завдань. Вони включають використання інтерактивних методів навчання, таких як мозкові штурми, обговорення та колективне розв'язання проблем, що стимулює

активну взаємодію учнів і розвиток командної роботи. Рольові ігри та тренінги слугують інструментом формування комунікативних навичок, адекватного емоційного реагування та вміння слухати інших у соціальних ситуаціях. Активне застосування цифрових інструментів і технологій у навчанні створює додаткові можливості для спільної роботи учнів/учениць над проектами, розширює простір для їхньої комунікації та творчої взаємодії. У цьому контексті дидактичні умови сприяють формуванню позитивної мотивації та емоційної підтримки, що сприяє розвитку взаємоповаги, емпатії та взаєморозуміння між учнями. Індивідуалізація педагогічного впливу, зокрема врахування особистісних якостей учнів/учениць, їхніх емоційних станів та норм/стилів спілкування з однолітками, дозволяє адаптувати методи навчання під потреби кожного з них і максимально реалізувати особистісний потенціал.

Організаційні умови освітнього процесу визначаються нами як комплекс управлінських та організаційних заходів, що забезпечують ефективну реалізацію навчання. Вони охоплюють управлінські рішення, планування навчальних програм, структурування робочого часу та освітнього простору, організацію навчання в групах, а також забезпечення необхідних матеріальних і технічних ресурсів. Як наголошує О. Березюк, організаційні умови створюють комфортне та безпечне середовище, що стимулює розвиток пізнавальних здібностей та емоційно-психологічний комфорт учнів [2, с.17]; В. Гриньов підкреслює значення комплексного підходу до організаційних заходів, що охоплюють управлінські, соціальні та матеріально-технічні аспекти, для успішної реалізації освітнього процесу [11, с.29]; А. Лозенко зазначає, що організаційні умови включають систему методів та заходів, які забезпечують координацію роботи педагогів, взаємодію учнів і підтримку з боку навчального закладу [17, с.362].

Організаційні умови певним чином зумовлюють ефективність педагогічного супроводу та впливають на структуру освітнього процесу, взаємодію учнів і педагогів, оптимізацію використання навчального часу й

освітнього простору, а також на створення комфортного і безпечного середовища, що стимулює розвиток пізнавальних, соціальних, комунікативних навичок здобувачів освіти. Вони забезпечують системність і впорядкованість навчальної діяльності, сприяють досягненню навчальних цілей і завдань та інтеграції змісту освітніх галузей, розвитку міжособистісного взаємодії учнів/учениць у процесі навчальної, зокрема проєктної діяльності.

Організаційні умови педагогічного супроводу розвитку міжособистісної взаємодії учнів 3–4 класів у проєктній діяльності передбачають створення комфортних умов для роботи учнів, які мають бути сприятливими для досягнення спільних результатів. Одним із основних аспектів є організація груп із урахуванням інтересів і потреб учнів/учениць для спільного виконання завдань проєкту, під час якого вони мають змогу виявляти свою активність. Проєктна діяльність є ефективною інтегрованою формою навчання, що дає змогу налагодити міжособистісну взаємодію здобувачів початкової освіти; чітке планування різних видів діяльності учнів/учениць; структурування етапів роботи, часові рамки, розподіл завдань і ролей відповідно до інтересів та потреб учнів/учениць. Окрім цього, для успішної реалізації проєкту та спільного вироблення продукту (умова кожного проєкту) необхідно забезпечити здобувачів всіма необхідними ресурсами, такими як: інформаційними матеріалами, комп'ютерами, художніми матеріалами та іншими інструментами.

Дидактичні та організаційні умови у контексті педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії учнів/учениць початкових класів забезпечують навчання та розвиток соціальних навичок учнів. Нами було схарактеризовано організаційні умови, а саме: створення сприятливої та безпечної середовища для взаємодії; створення атмосфери довіри та взаємоповаги в класі є основою для ефективною міжособистісної взаємодії. Важливо, щоб учні початкових класів відчували себе комфортно та безпечно, аби вони могли вільно виражати свої думки та емоції без страху бути осудженими чи непотрібними. З-поміж

окреслених вище за текстом, важливою організаційною умовою є залучення учнів до групових завдань та проєктів. Регулярне використання парних, групових, колективних завдань і проєктів дає змогу учням працювати разом, що сприяє розвитку їхньої взаємодії. Ми розглядаємо однією з організаційних умов батьківсько-дитячу взаємодію, що допоможе учням реалізовувати навички міжособистісної спілкування, а також сприятиме розвитку їхньої емоційної стабільності та впевненості. Чітке календарно-тематичне планування навчальних годин і групових занять. Організація уроків і виховних заходів, спрямованих на розвиток міжособистісних навичок, є важливою умовою педагогічного супроводу.

Дидактичні та організаційні умови педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії учнів 3–4 класів у проєктній діяльності є ключовими щодо піднесення ефективності навчання та розвитку соціальних компетентностей. Організаційні умови передбачають створення сприятливого середовища для взаємодії, що включає формування атмосфери довіри, взаємоповаги та психологічного комфорту учнів. Таке середовище дозволяє дітям відкрито виражати власні думки та емоції, активно взаємодіяти з однокласниками та працювати над спільними завданнями без страху осуду. Важливим аспектом є стимулювання учнів до виконання групових завдань і проєктів, що сприяє розвитку навичок співпраці, колективного розв'язання проблем та відповідальності за кінцевий результат. До організаційних умов належить також педагогічний супровід взаємодії з батьками, який забезпечує емоційну підтримку та зміцнює впевненість учнів у власних можливостях. Не менш важливим є чітке календарно-тематичне планування навчальних тем із врахуванням проєктної діяльності, що дозволяє організувати освітній процес таким чином, щоб кожний етап сприяв формуванню міжособистісних навичок.

Комплексне поєднання організаційних і дидактичних умов створює ефективне середовище для педагогічного супроводу проєктної діяльності,

забезпечує розвиток соціальних, комунікативних і когнітивних навичок учнів, сприяє критичному мисленню, творчій активності та відповідальності за спільний результат. Такий підхід передбачає співпрацю педагогів, учнів та батьків, постійний моніторинг прогресу та своєчасну корекцію процесу навчання для досягнення високих освітніх результатів.

Поняття «педагогічний супровід» набуває актуальності в контексті особистісно зорієнтованої освіти в умовах нової української школи, передбачає створення умов для гармонійного розвитку кожного учня/учениці з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей, потреб та когнітивного і поведінкового потенціалу. У Філософському словнику (за ред. В. Шинкарук, 2002) педагогічний супровід визначається як цілеспрямована діяльність педагога, спрямована на підтримку, консультування, стимулювання та розвиток учня у процесі його навчання, соціалізації й самореалізації [24, с.236]. Йдеться про постійну взаємодію педагога з учнями, яка забезпечує не лише адаптацію дитини молодшого шкільного віку до освітнього середовища, а й формування її суб'єктної позиції, здатності самостійно приймати рішення, долати труднощі, взаємодіяти з однолітками і педагогами.

У контексті висвітлення, заявленої в статті проблеми, педагогічний супровід, як зазначає С. Колот ґрунтується на принципах, які визначають його зміст і спрямованість, саме: індивідуалізації – передбачає врахування особистісних характеристик учня, його інтересів, рівня розвитку, досвіду та потреб; цілісності – забезпечує єдність навчального, виховного та розвивального аспектів у педагогічній діяльності; активності – орієнтує на стимулювання пізнавальної ініціативи, самостійності та відповідальності учнів; співпраці – ґрунтується на партнерській взаємодії між педагогом і учнями, створенні атмосфери довіри, підтримки та взаємної поваги [15, с.38]. Більш розлого висвітлює Г. Іванюк сутність поняття « психолого-педагогічний супровід» , а саме: психолого педагогічний супровід – це цілісна система послідовних,

взаємопов'язаних і взаємозумовлених дій, спрямованих на забезпечення оптимального розвитку, навчання та виховання особистості, надання своєчасної кваліфікованої допомоги у вирішенні проблем, що виникають у процесі її життєдіяльності та адаптації до умов середовища [13, с.236]. Ми трактуємо поняття «педагогічний супровід міжособистісної взаємодії» як доцільно організований процес, що забезпечує умови, адекватні до потреб, інтересів та індивідуального і вікового рівнів учнів початкової школи з метою виховання (розвитку) різних форм обміну емоціями, інформацією, діями у групі та команді задля досягнення спільних результатів. Проектна діяльність відповідає нинішнім стратегіям початкової школи і в руслі розв'язання проблематики статті.

У Педагогічному словнику (за редакцією С. Гончаренка, 2011) поняття «педагогічна взаємодія» трактується як процес безпосереднього чи опосередкованого впливу людей один на одного, що проявляється у взаємній активності, обміні інформацією, емоціями, діями, що в результаті породжує взаємообумовленість поведінки та досягнення взаєморозуміння. На думку С. Максименка міжособистісна взаємодія є не лише формою соціального контакту, але й механізмом формування комунікативних і соціальних компетентностей особистості [9, с.42].

Особливості міжособистісної взаємодії учнів/учениць 3–4 класів зумовлені інтенсивними змінами в емоційно-вольовій сфері, пізнавальній активності та соціальній орієнтації. У цьому віці учні, як зазначає І. Бех проходить етап переходу від егоцентричних моделей поведінки до усвідомленої співпраці, зростає здатність до емпатії, розвивається моральне судження та рефлексія. Однією з центральних новоутворень молодшого шкільного віку є формування самооцінки, яка стає більш диференційованою і відображає реальний рівень досягнень та успішності дитини у взаємодії з однолітками [3, с.67].

Педагогічний супровід міжособистісної взаємодії учнів молодшого шкільного віку у проектній діяльності вимагає від педагога цілеспрямованого

створення дидактичних умов та організаційних умов, що забезпечують особистісно ціннісне спілкування, розвиток навичок командної роботи та запобігання деструктивним формам взаємин.

Педагогічний супровід в проєктній діяльності забезпечує активну взаємодію учнів, підтримку їх ініціативи, допомогу в подоланні труднощів. Під час реалізації проєктів важливо чітко окреслити завдання та цілі діяльності, щоб учні могли зрозуміти, до чого вони прагнуть, і яким чином досягти результату. Визначення етапів роботи над проєктами дозволяє учням планувати свої дії, оцінювати прогрес і вчасно вносити корективи, що є важливою складовою ефективної роботи в групах. Педагог має бути активним, забезпечувати підтримку на кожному етапі виконання проєкту. Окрім того, важливо організувати періодичні зустрічі, де учні можуть обговорювати прогрес своєї роботи, отримувати консультації і допомогу в разі необхідності.

Чому дидактичні та організаційні умови виступають важливою складовою педагогічного супроводу? Насамперед дидактичні умови є визначальними щодо відбору ресурсів та інструментів для реалізації педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії учнів/учениць у проєктній діяльності. Насамперед вартісною є організація освітнього середовища, раціональний добір методів, технологій, форм і засобів навчання та сприятливий психологічний клімат, завдяки чому педагог забезпечує ефективну супровід і підтримку.

Дидактичні умови, включають методи, прийоми та організаційні форми проєктного навчання, які сприяють активізації ціннісно забарвленої міжособистісної взаємодії у процесі пізнавальної діяльності, що сприяє розвитку комунікативних навичок та вміння працювати в команді. Основними дидактичними умовами є використання інтерактивних методів навчання, які активізують учнів у процесі виконання проєктних завдань. Наприклад, методи «мозкового штурму», рольові ігри, ситуаційні завдання, групові обговорення, які допомагають учням зібрати необхідну інформацію, обговорити її та прийняти

спільні рішення. Одним із важливих аспектів є адаптація навчального матеріалу до індивідуальних потреб та інтересів учнів, що дозволяє уникнути перевантаження здобувачів і сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Педагогічний супровід міжособистісної взаємодії здобувачів початкової освіти спрямований на формування в них умінь: працювати в команді та налагоджувати партнерську взаємодію у процесі виконання спільних завдань, планувати та аналізувати власну діяльність, критично осмислювати дотримання етичних норм і правил в учнівській спільноті. Такий супровід, що визначає цільову спрямованість діяльності вчителя початкової школи, реалізується у тісному зв'язку з дидактичними умовами, які забезпечують змістову, методичну та технологічну організацію навчального процесу.

Згідно з дидактичними умовами різноманітність видів проєктів, що реалізуються у 3–4 класах, має відповідати вимогам освітніх програм, а саме: творчі проєкти, науково-дослідницькі проєкти або соціальні проєкти. Творчі проєкти сприяють розвитку художніх здібностей учнів, науково-дослідницькі – формують навички аналізу, дослідження та планування, а соціальні проєкти розвивають вміння взаємодіяти з іншими людьми і вирішувати соціальні проблеми. Кожен з видів проєктів має особливості організації і реалізації, але всі вони сприяють розвитку міжособистісної взаємодії учнів та їхньому соціальному розвитку.

Для ефективної реалізації педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії дітей молодшого шкільного віку в проєктній діяльності важливо створити освітнє середовище, яке є не лише безпечним, але й стимулює учнів/учениць до позитивного прийняття думок і позицій однолітків, гідної оцінки їхнього внеску у спільний освітній продукт. Фізична та психологічна безпека у цьому контексті актуалізується в умовах воєнного часу. Тому важливо створювати сприятливе освітнє середовище задля реалізації дидактичних та

організаційних умов педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії учнів в різних видах активностей.

Сприятливе середовище також передбачає доступ до різноманітних ресурсів, які дозволяють учням реалізовувати свої ідеї. До таких ресурсів належать матеріали та технічні засоби, інформаційні технології, а також можливість отримати підтримку та консультацію від вчителя чи однокласників. Освітнє середовище слугує тлом, на якому функціонують адекватні до цілей дидактичні та організаційні умови.

Безпечне середовище стає основою для педагогічного супроводу розвитку міжособистісної взаємодії учні /учениць у навчальних проєктах ,що сприяє формуванню довіри та взаємоповагу між ними, ефективній комунікації відповідно до індивідуальних потреб кожного. Важливо, що здобувачі мають змогу активно брати участь у прийнятті рішень на кожному етапі проєктної діяльності – від визначення теми проєкту до вибору методів роботи та оцінювання результатів.

Не менш важливим аспектом є формування позитивної мотивації та емоційної підтримки. Педагогічний супровід включає систематичне створення ситуацій довіри, взаємоповаги та взаєморозуміння, де цінується особистість кожного учня. Індивідуальний підхід до учнів передбачає врахування їхніх особливостей, емоційних станів, індивідуальних якостей та стилів спілкування. Вчитель коригує методи взаємодії відповідно до потреб кожного учня, забезпечуючи ефективність навчання та розвиток особистості.

У мовно-літературній галузі акцент робиться на розвиток комунікативних компетенцій, навичок письма та усного мовлення. Учні реалізують творчі проєкти, такі як створення колективної казки, буклетів або театралізованих вистав, що сприяє розвитку виразності, умінню формулювати власні думки та працювати в команді.

Математична галузь орієнтована на формування логічного мислення та навичок розв'язання задач. Це реалізується через дослідницькі та прикладні проекти, наприклад, вимірювання параметрів класної кімнати та побудову її моделі, побудову різних моделей, аналіз статистичних даних.

Природнича галузь спрямована на вивчення природи через експерименти, екскурсії та дослідницькі проекти, такі як створення гербарію або спостереження за сезонними змінами, що розвиває спостережливість та наукове мислення. Прикладом проекту є дослідження впливу освітлення на ріст рослин.

Суспільно-гуманітарна галузь відіграє ключову роль у формуванні соціальних навичок, історичної та громадянської компетентності через реалізацію соціальних проектів, роботу з локальними спільнотами та дослідження культурних традицій. Вона сприяє розвитку емоційного інтелекту, толерантності та громадянської свідомості учнів. Прикладом проекту є вивчення традицій рідного краю та створення буклету.

Мистецька галузь стимулює творчі здібності дітей через виготовлення художніх виробів, музичні та танцювальні постановки, виступи, що розвиває естетичне сприйняття, просторове мислення та художню уяву. Прикладом проекту є виготовлення аплікацій або малюнків за мотивами казок.

Технологічна галузь орієнтована на розвиток практичних навичок через конструювання, роботу з різними матеріалами та створення простих технічних виробів. Прикладом проекту є виготовлення простих іграшок із підручних матеріалів.

Фізкультурна галузь спрямована на формування здорового способу життя, фізичної підготовленості та координації рухів через рухливі ігри, спортивні проекти, - змагання та вправи на свіжому повітрі.

Висновки. Отже, дидактичні та організаційні умови педагогічного супроводу міжособистісної взаємодії учнів 3–4 класів у проектній діяльності є важливими для забезпечення ефективного навчання й розвитку життєво

важливих особистісних навичок взаємодії в різних групах однолітків. Важливим є створення сприятливого середовища для взаємодії, в якому учні почувуються комфортно, мають можливість відкрито висловлювати свої думки, слухати інших і працювати разом. Для цього необхідно створити атмосферу довіри та взаємоповаги, що дозволить учням активно включатись у колективну діяльність і відчувати відповідальність за кінцевий результат. Організація проєктної діяльності має відповідати вимогам освітньої програми, що забезпечує досягнення конкретних навчальних результатів, а також дозволяє учням працювати над завданнями, що вимагають творчого підходу та розвитку критичного мислення. Використання групових завдань сприяє розвитку комунікаційних навичок, таких як уміння висловлювати свою думку, аргументувати свою позицію та враховувати думки інших. Водночас важливо забезпечити диференціацію завдань, враховуючи індивідуальні особливості учнів, що дозволяє кожному з них реалізувати свій потенціал і брати участь у проєктній діяльності на своєму рівні. Залучення батьків до процесу навчання та підтримка учнів вдома також є необхідними умовами для успішної реалізації проєктів. Постійний моніторинг прогресу учнів у проєктній діяльності дає змогу вчасно коригувати процес навчання і надавати учням необхідну підтримку. Ефективний педагогічний супровід міжособистісної взаємодії учнів у проєктній діяльності вимагає комплексного підходу, що включає створення підтримуючого середовища, використання інтерактивних методів навчання, співпрацю з батьками та колегами, а також постійний моніторинг і корекцію процесу. Розв'язання ,окресленої в статті наукової проблеми, потребує подальшого експериментально дослідження, що буде наступним етапом дослідження. Невирішеною залишається проблема готовності вчителя початкової школи до педагогічної підтримки міжособистісної взаємодії учнів \учениць у різних видах пізнавально-навчальної діяльності, що може бути предметом наступних наукових розвідок.

Список використаної літератури

1. Бар-Он Р. Емоційний інтелект: його природа, еволюція і вимірювання. Тель-Авів: University of Pretoria, 1988. 170 с. (Bar-On model of emotional-social intelligence).
2. Березюк О. С. Рефлексивна складова дидактичної підготовки учителів початкової школи в умовах сучасної освітньої системи. Тенденції модернізації національних освітніх систем: збірник наукових праць. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 158 с
3. Бех І.Д. Розвиток емпатії в дитячому віці. *Дитина та школа*, 2, 2015. С. 67-78.
4. Беляєв О. Удосконалення педагогічного контролю як фактор підвищення якості вищої освіти. Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ : матеріали V Міжнар. конф., 17 квіт. 2015 р. Харків : Вид-во ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. С. 15–16.
5. Брунер Дж. Процес освіти. Кембридж, Массачусетс: Harvard University Press, 1960. 97 с. (The Process of Education).
6. Василюшина Т.В. Психологічний супровід міжособистісної взаємодії учнів початкової школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 2(16), 2012. С. 65-71.
7. Васько О. О., Білер О. С. Моделі та технології групової взаємодії у професійній підготовці майбутніх вчителів початкових класів. 2025. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/07/%D0%B2%D0%B0%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE.pdf>
8. Гончар О. І. Реалізація діяльнісного підходу в початковій школі через інтеграцію проектної діяльності. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2025. № 7. URL: <https://www.newroute.org.ua/wp-content/uploads/sgv-51.pdf#page=7>

9. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Вид. 2-ге, доповн. й виправл. Рівне: Волин. обереги, 2011. С. 552.
10. Гончарова О. Практичні аспекти формування соціальної компетентності молодших школярів. *Наша школа: науково-практичні студії*. 2025. № 2(10). С. 20–25. URL: <http://nashasholadoi.oano.od.ua/article/download/337985/326377>
11. Гриньов В. Й. Формування дидактичної культури майбутнього вчителя : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Гриньов В. Й. Х., 2002. 179 с.
12. Дубасенюк О., Антонова О. Становлення «Я»-концепції майбутнього вчителя початкової школи у контексті міжособистісної взаємодії. *Нові технології навчання*. 2023. № 97. С. 58–64. URL: <http://www.journal.org.ua/index.php/ntn/article/download/379/430>
13. Іванюк Г. І. Ціннісні домінанти психолого-педагогічного супроводу особистісного та професійного розвитку майбутніх педагогів. *Перспективи та інновації науки* (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2024. № 4. С. 234–245. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48804/1/Н_Іваниук_PTAIN_4%2838%29_FPO.pdf
14. Кащенко І. М. Проектна діяльність як засіб формування ключових компетентностей учнів сучасної української школи. *Postmetodika*. 2025. № 1. С. 42. URL: <https://pano.pl.ua/wp-content/uploads/2025/06/PM-1-144-2025.pdf#page=42>
15. Колот С.О. Вплив педагогічного супроводу на міжособистісні взаємини в класному колективі. *Педагогічний аспект*, 4(2), 2016. С.67-78.
16. Літвінчук С. Б. Педагогічні аспекти напрямків сучасної освіти. Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія. Вип. 6. Вінниця: РВВ ДП «Державна картографічна фабрика», 2002. С. 8–10.

17. Лозенко А. Структура дидактичної готовності студентів до педагогічної діяльності (на матеріалі дидактики як навчальної дисципліни). Вісник Львів. ун-ту : Сер. Пед. 2005. Вип. 19. Ч. 1. С. 361–368.

18. Максименко С.Д. Роль емпатії в процесах спілкування між учнями. *Психологія та освіта*, 4, 2018. С. 33-46.

19. Мар'яненко Л. В. Міжособистісна взаємодія між учителем та учнем як фактор розвитку особистості і пізнавальної діяльності учня. *Теорія і практика дослідження взаємодії суб'єктів освітнього простору в парадигмі генетичної психології*. 2023. URL:

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737934/1/%D0%9C%D0%B0%D1%80%27%D1%8F%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%BB_2023.pdf

20. Міхеєва Л., Бичікова Л. Психологічна компетентність педагога як фактор підвищення ефективності міжособистісної взаємодії в освітньому середовищі. *Psychology Travelogs*. 2025. № 3. С. 61–69. URL: <http://pt.khmnu.edu.ua/index.php/pt/article/download/325/319>

21. Мудрик А. Б. Професійна компетентність: теоретичні аспекти дослідження. Психологічні перспективи. 2011. Вип. 18. Луцьк : РРВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. С. 185–195.

22. Рогальська І. Сутнісні характеристики соціально-педагогічного супроводу соціалізації особистості. *Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць*. Слов'янськ: СДПУ, 2010. Ч. 1. С. 230–236.

23. Сударик О. С. Педагогічні умови формування соціальної компетентності учнів початкової школи засобами проєктних технологій. *Пріоритети розвитку початкової освіти в контексті становлення Нової української школи*. 2021. URL:

<http://eprints.zu.edu.ua/32878/1/%D0%A1%D1%83%D0%B4%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BA.PDF>

24. Філософський енциклопедичний словник. Акад. пед. наук України; головний ред. В.І. Шинкарук. К.: Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАНУ, 2002. 1045 с.
25. Харченко С. Методика організації проектної діяльності для розвитку комунікативних навичок у початковій школі. Дисертація. Одеса. 2008. 145 с.
26. Харченко С. П. Етнокультурні цивілізації в контексті саморозгортання загальноцивілізаційного процесу: філософсько-історичний аспект. Кіровоград: Поліграфічно-видавничий центр «Імекс-ЛТД», 2009. 348 с.
27. Чос С. Нестандартні форми розвитку комунікативної компетентності учнів початкових класів НУШ. *Молодий вчений*. 2021. № 9(97). С. 24–27. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/download/2152/2133/>
28. Bruner, J. S. (1960). *The Process of Education*. Cambridge, MA: Harvard University Press. <https://guidance.wgu.edu/patterns/resources/the-process-of-education>
29. Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. New York: Macmillan. <https://www.schoolofeducators.com/wp-content/uploads/2011/12/EXPERIENCE-EDUCATION-JOHN-DEWEY.pdf>
30. Hopkins, B. (2024). Emotional Intelligence and Positive Psychology in Classroom Relationships. *Journal of Positive Psychology*, 19(1), 23–34. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/17540739241259564>
31. Johnson, D. W., Johnson, R. T. (1994). *Cooperative Learning in the Classroom*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development. <https://www.amazon.com/Cooperative-Learning-Classroom-David-Johnson/dp/0871202395>